

Ett Ögonblick

INFORMATION FRÅN SVERIGES ÖGONLÄKARFÖRENING

Nummer 2 • Juni 2009 • Swedish Ophthalmological Society

Bästa medlemmar i Sveriges Ögonläkarförening

De här raderna i början av "Ett Ögonblick" tenderar att bli något av en dagbok vad styrelsen ägnat sig åt sedan föregående nummer. Förhoppningen är på sikt att komplettera (och kanske i ett senare skede ersätta) "Ett Ögonblick" med ett elektroniskt "newsletter". Fördelarna är många: snabbare och tätare kommunikation till medlemmarna och avsevärt lägre kostnad. Tekniken förutsätter ett aktuellt e-mail register och vägen dithän går över en förbättrad websida där redaktören måste få professionellt stöd. I förra numret skrev jag en hel del kring de generellt mycket positiva kontakterna med industrin, vilka dock ibland kan kompliceras av enskilda frågor när stora ekonomiska värden står på spel. Sedan förra pressläggningen har jag haft kontakter med den nytillträdde skandinavienchefen för ett ledande läkemedelsföretag. Samtalen (som enligt gängse diplomatisk terminologi) bäst kanske kan beskrivas som öppenhjärtliga har utmynnat i att vi fått garantier för incidenter och tveksamheter (se förra numret) inte kommer ett upprepas. Vi ser mycket positivt på att vi kunnat föra en konstruktiv dialog om något som annars kunnat grumla relationerna under lång tid framåt.

När ett nytt, närmast revolutionerande och synnerligen väldokumenterat läkemedel som Lucentis gör entré på den oftalmologiska arenan skapar det en helt ny typ av problem. Inte minst eftersom patientgruppen är mycket stor och kostnaden för behandling mycket hög. Dessutom kompliceras bilden av alternativet Avastin som inte är registrerat för samma indikation

och som i det här sammanhanget har en avsevärt lägre grad av vetenskaplig evidens, men som dock medför en dramatiskt lägre kostnad. I rollen som ytterst ansvarig för det vetenskapliga programmet vid den europeiska ögonläkarkongressen (SOE) i Amsterdam 13-16 juni får man ibland en fascinerande insikt i hur ledande företrädare för ögonspecialiteten ibland agerar. I detta sammanhang har jag helt nyligen kunnat notera hur en ytterst välkänd europeisk professor i oftalmologi, tillika president i ett av de ledande europeiska vitreoretinala subspecialitetsällskapen vägrat acceptera att en ny studie om Avastin skulle få framföras vid det symposium där han var moderator. Åberopande att Avastin f.n. saknar evidens och med hot att annars avgå som moderator krävde han att en välgjord randomiserad studie som förbättrar evidensgraden för Avastin skulle strykas från programmet. Den här typen av "politiskt" agerande är dessvärre knappast ägnat att öka respekten för vår objektivitet som oftalmologer.

Frågan om Lucentis/Avastin kommer upp i Föreningens och Läkarsällskapets Berzeliussymposium om åldersrelaterad makuladegeneration i Stockholm 23-24 september. Mer om detta finns i detta nummer. Vi har samlat ledande internationella experter från när och fjärran som Phil Rosenfeld från Bascom Palmer i Miami, Paolo Lanzetta från Udine och Mårten la Cour från Köpenhamn, men för att få ett bredare perspektiv kommer också etikprofessorn Niels Lynöe från Karolinska Institutet, hälsoekonomen Ingemar Eckerlund från SBU samt förre generaldirektören för Socialstyrelsen

och nuvarande riksdagsledamoten Barbro Westerholm. Vi glädjer oss särskilt åt att företrädare för Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) kommer att delta. Symposiet är ett direkt svar på en vädjan från klinikchefskonferensen och enskilda ögonläkare att Föreningen ska agera i den här frågan. I närvaro av företrädare för medier och press kommer Berzeliussymposiet att innebära att den här frågan förs ut från en trängre krets av ögonläkare och vårdadministratörer till samhället i sin helhet.

Fortsättning på sidan 6

**AKADEMISKT
NYTT**

7

**FÖRENINGENS
INFORMATION**

9

**ÅRETS
RENDAHL
FÖRELÄSARE**

15

**ÖGONLÄKAR-
GOLF**

18

Alcon har i samarbete med Rosengrenklubben instiftat

Alcon® Stipendiefond Retina

SYFTE

Fondens syfte är att stödja Rosengrenklubbens utbildningsverksamhet genom att årligen dela ut ett stipendium avsett att möjliggöra besök på valfritt internationellt retinamöte med vetenskapligt innehåll (t ex ARVO, USA).

STIPENDIEBELOPP

Ett stipendium på 25 000 kronor delas ut, som skall täcka resa, uppehälle och kongressavgift. Stipendiet delas ut för framsteg inom vitreoretinalkirurgisk verksamhet.

VEM KAN SÖKA

Samtliga läkare som är medlemmar i Sveriges Ögonläkarförening och som vetenskapligt eller kliniskt fört den svenska utvecklingen rörande näthinnans sjukdomar framåt kan söka dessa stipendier.

ANSÖKAN

Stipendieansökan, som skickas till sekreteraren i Rosengrenklubben, skall innehålla sökandens namn, personuppgifter, kort beskrivning av kliniska och/eller vetenskapliga meriter och en motivering till varför vederbörande söker det utlysta stipendiet. Hela ansökan bör ej överstiga en A4-sida. Till ansökan skall fogas en kort beskrivning av det eller de aktuella projekt som sökanden bedriver samt, i förekommande fall, en förteckning över publicerade vetenskapliga arbeten. Ansökan skall vara sekreteraren i Rosengrenklubben tillhanda senast den 1:a juli.

ÅTERRAPPORTERING

En skriftlig rapport skall inlämnas till Rosengrenklubbens styrelse och Alcon Sverige senast två månader efter avslutad resa. Rapporten kan komma att publiceras.

STIPENDIEUTDELNING

Utsedd stipendiat kommer att meddelas skriftligen. Stipendiet utdelas under ett av Rosengrenklubbens möten. Riksföreningens Studiedagar.

För ytterligare information kontakta:

Anne-Marie Mars, Alcon Sverige AB

Box 12233, 102 26 Stockholm, Tel. 08-634 40 09

E-post: annemarie.mars@alconlabs.com

Information från Sveriges Ögonläkarförening sänds ut tre gånger årligen till betalande inklusive korresponderande medlemmar

Adressförändring måste anmälas till:
Medlemsregistret
Sveriges Läkarförbund
Box 5610
114 86 Stockholm
oavsett medlemskap i Läkarförbundet
eller ej, då föreningen utnyttjar detta
adressregister.

Pensionärer som önskar erhålla
föreningens medlemsutskick måste
anmäla detta skriftligen till:
Björn Johansson
Facklig sekreterare
Universitetssjukhuset
Ögonkliniken
581 85 Linköping

En administrativ avgift på 50 kr/år
kommer då att debiteras.

• Annonsering i *Ett Ögonblick* är väl-
• kommet. För 2009 gäller följande
• priser:

• Helsida	• 14.000:-
• Halvsida	• 8.000:-
• Kvartssida	• 4.500:-

• Självkostnad för färgtryck tillkommer.
• Kostnad för udda format och radan-
• nonser kan diskuteras med skattmä-
• taren.

• Annonsering för kurser och möten
• som arrangeras eller förmedlas av
• medlemmarna debiteras inte.

• *Göran Olivestedt*
• *Skattmästare*

Material till nästa nummer av
Ett Ögonblick måste vara tidningens
redaktör Catharina Kuylenstierna till-
handa senast **2 september**.
Sänd materialet i form av
Microsoft Word-fil via e-post till:
catharina.kuylenstierna@sankterik.se

Ansvarig utgivare:
Stefan Seregard
stefan.seregard@sankterik.se

Produktion:
Tryckhuset i Linköping AB
www.tryckhuset.com

*Redaktionen tackar Peder Jahnberg
för hans bidrag vid arbetet med tidningen.*

FÖRENINGSG- INFORMATION

Medlemskap i Sveriges Ögonläkarförening

*Ansökan om medlemskap i Sveriges
Ögonläkarförening skickas till:*

Björn Johansson
Facklig sekreterare
Universitetssjukhuset
Ögonkliniken
581 85 Linköping
med skriftlig rekommendation från
någon, som redan är medlem i
föreningen.
Se ansökan sidan 10.

Beslut om inval fattas vid styrelse-
mötena som årligen äger rum i mars/
april, vid höstens årsmöte och vid
Riksstämman. Bekräftelse om medlem-
skap skickas efter varje styrelsemöte.

Välkommen med Din ansökan!

.....

Önskar du ta upp något ärende vid nästa styrelsemöte?

Var god skicka in ditt/dina
förslag till Sveriges
Ögonläkarförenings
ordförande:

Stefan Seregard
stefan.seregard@sankterik.se

BERZELIUSsymposium 82

Management of neovascular age-related macular degeneration

September 24–25, 2009 in Stockholm

Thursday September 24, 2009

- 9.30 Coffee/tea and registration
10.30–10.45 Welcome and opening remarks
Charlotta All-Eriksson and Stefan Seregard
10.45–11.30 Current diagnostics and treatment options
Phil Rosenfeldt, USA
11.30–12 Questions and answers
Chairperson: Stefan Seregard
12–13 **LUNCH**
13–13.30 Current status of AMD treatment in Sweden
Christina Frennesson and Anders Kvanta
13.30–14 Experiences from the European Union
Paolo Lanzetta, Italy
14–14.30 Questions and answers
Chairperson: Charlotta All-Ericsson
14.30–15 **COFFEE / TEA**
15–16 Multiple ethical dilemmas associated with new expensive drugs
Niels Lynøe and Barbro Westerholm
16–16.45 Panel discussion
Chairperson: Stefan Seregard
Charlotte Hvarfner, Anders Kvanta, Niels Lynøe, Gunnar Moa and Barbro Westerholm
19 Symposium dinner

Friday September 25, 2009

- 8.30–9.15 Anti-VEGF in real life. Danish experiences
Morten la Cour, Denmark
9.15–9.30 Questions and answers
Chairperson: Anders Kvanta
COFFEE / TEA
10–10.30 Financial aspects on AMD treatment
Ingemar Eckerlund
10.30–11 The conditions of care in a decentralized health care system
Gunnar Moa
11–11.45 Panel discussion
Chairperson: Elisabet Agardh
Ingemar Eckerlund, Urban Eriksson, Christina Frennesson and Gunnar Moa
11.45–12 Final remarks and conclusions
Charlotta All-Ericsson, Stefan Seregard, Christina Frennesson and Anders Kvanta

WHEN & WHERE

September 24–25, 2009 at the City Conference Centre, Norra Latin, Drottninggatan 71 B in Stockholm, Sweden

REGISTRATION · www.sls.se/berzelius/8140.cs

August 15, is deadline for registration. Please register onsite <http://www.sls.se/berzelius/8140.cs> or send e-mail to annie.melin@sls.se
Remittance must be made in SEK, payable to Svenska Läkaresällskapet.
Please indicate »Berzelius 82« and your name on all money transfers.
Personal or company cheques cannot be accepted.

- Members of the SSM: 2 000 SEK · Non-members: 2 500 SEK
- Late registrations (after August 15, 2009): 3 000 SEK
- Symposium Dinner: 500 SEK

SYMPOSIUM SECRETARIAT Annie Melin, Svenska Läkaresällskapet, phone +46 (0) 8 440 88 78 · annie.melin@sls.se

ORGANIZING COMMITTEE Stefan Seregard, Christina Frennesson, Anders Kvanta and Charlotta All-Ericsson

200 ÅR AV

VETENSKAP
UTBILDNING
KVALITET

THE SWEDISH OPHTHALMOLOGICAL SOCIETY

ST-handledarpris vid ögonkliniken, SU/Mölndal

ST-läkarna vid ögonverksamheten, Sahlgrenska universitetssjukhuset/Mölndal, har för 2008 tilldelat Dr Susann Andersson handledarpriset "Glimten" för bästa insats för ST-läkarnas utbildning. Motiveringen lyder: "För att genom hårt arbete ha skapat struktur och tydliga mål i ST-utbildningen, ha verkat för förbättrade villkor vad gäller handledning, studietid och utbildningsdagar, för att med personligt engagemang i varje enskild ST-läkare skapat trygghet och bidragit till ett positivt utbildningsklimat och för att genom sitt arbete som studierektor ha haft en avgörande betydelse för att ögonverksamheten vid SU/Mölndal idag erbjuder landets bästa ST-utbildning i oftalmologi (SPUR 2008)."

*Dr Susann Andersson mottager ST-läkarnas pris "Glimten" för bästa handledarinsats under 2008.
Fotnot: Tidigare pristagare: 2005 Katarina Timofejeff,
2007 Helle Kalm*

KÖPES

önskar köpa begagnad

- Topograf

- Perimeter för glaukomsynfält

Börje Lignell, Åland e-mail borje.lignell@aland.net

Etableringsrätt inom ögonsjukvården i Göteborg

erbjudes till överlåtelse och försäljning i samband med pensionering. Ärendet kommer att handläggas av Västra Götalandsregionen.

Ita Erdheim
Tel 0705-902213
erdheims@gmail.com

Verksamhet med etableringsrätt inom ögonsjukvården i Stockholm

överlåtes med anledning av pensionering i början av år 2010.

Mottagningen är belägen i en liten läkargrupp (3 läkare) i Mörby Centrum i Danderyd (T-bana).

Mottagningen bedrivs inom Praktikertjänst AB. Etableringen kommer att utannonseras till försäljning genom Stockholms Läns Landsting under hösten 2009.

Ytterligare upplysningar från
Britt-Marie Palmquist
Tel 08 – 7681801 (hem – kvällstid)
britt-marie.palmquist@telia.com

Barbro Westerholm. Vi glädjer oss särskilt åt att företrädare för Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) kommer att delta. Symposiet är ett direkt svar på en vädjan från klinikchefskonferensen och enskilda ögonläkare att Föreningen ska agera i den här frågan. I närvaro av företrädare för medier och press kommer Berzeliussymposiet att innebära att den här frågan förs ut från en trängre krets av ögonläkare och vårdadministratörer till samhället i sin helhet. Jag ställer mig inte främmande för att Föreningen därefter kan komma att utarbeta riktlinjer (guidelines) för att tydliggöra var professionen står i frågan.

De första "guidelines" som Föreningen av allt att döma kommer att ställa sig bakom torde annars bli de riktlinjer om diagnostik och behandling av öppenvinkelglaukom som nu utarbetas av en arbetsgrupp under ledning av Anders Heijl. Ambitionen är att dokumentet ska kunna presenteras för klinikchefskonferensen i höst för diskussion och förankring och sedan tryckas för att vara klart till riksstämman senare i år. Här sätter vi alltså Föreningens tyngd bakom våra främsta glaukomföreträdare för att utarbeta ett konsensusdokument. Ingen lokal sjukvårdspolitiker eller vårdadministratör ska sedan kunna säga att det finnas olika synsätt eller att professionen är splittrad för att därmed undandra finansieringen

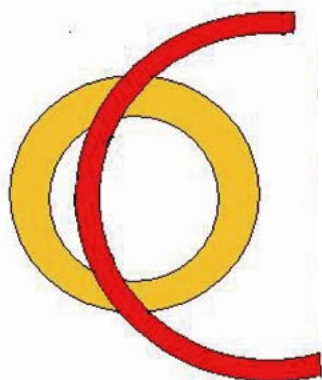
En helt annan strategisk fråga som identifierades vid föreningsmötet vid riksstämman i Göteborg förra året var den ökande svårigheten att rekrytera goda medarbetare. Som ett första svar på detta har jag och Jan Ygge sammanträffat med den ansvarige programdirektorn för KI:s läkarutbildning, professor Gunnar Nilsson varvid vi framfört ett tydligt budskap från specialiteten. Många har säkert noterat att några medicinare under grundutbildningen i slutet av förra året skrev i Läkartidningen om sin frustration över den kraftigt förkortade tiden för ämnen som ögonsjukdomar, öron- näsa- och halssjukdomar samt neurologi. Det är nu glädjande att notera att KI redan till hösten nu kommer att väsentligt utöka tiden för grundutbildning inom dessa ämnen vilket kommer att ske på bekostnad av de valfria elektiva perioder som tidigare införts.

I detta nummer finns även ett inlägg om den nya optikerutbildningen där den första gruppen optiker (15 st) med ett extra års magisterutbildning tar examen vid Karolinska Institutet i vår. Det har i fler år varit aktuellt att denna grupp (dvs inte "vanliga" optiker) skulle få rätt att använda s.k. diagnostiska ögondroppar (dvs i princip pupillvidgande medel och ytanestetika). Samtliga remissinstanser har ställt sig bakom detta, men förändringar går

långsamt. Vi har i en uppgörelse med optikerförbundet ställt oss välvilliga till att hjälpa den här gruppen mot att optikerbranschen å sin sida bl.a. avstår från att driva frågan att optiker får rätt att självständigt utprova synhjälpmedel för barn under åtta års ålder. Den grupp som nu avlägger magisterexamen i optometri är synnerligen välutbildad och jag skulle gärna se att några av dem knöts till ögonkliniker och ögonmottagningar för att på så vis kunna få utföra ett mer kvalificerat arbete på delegation från ögonläkare. Ryktet säger dock att flera av dem har planer på att flytta till Norge där optiker generellt har betydligt större rättigheter än vad som gäller i Sverige.

Till sist vill jag uppmana Er att ta chansen att delta i Föreningens årsmöte i Åre (som arrangeras i samarbete med Östersundskliniken). Programmet är synnerligen välmatat och vi tror att upplevelsen kommer att bli något otöver det vanliga.

Stefan Seregard
Ordförande

**SVENSKA
GLAUKOM
KLUBBEN**

Svenska Glaukomklubbens årsmöte hålls i år den 24-25 september. För information och anmälan se vår hemsida:
www.glaukomklubben.org

Berit Byström disputerade den 23/1 2009 på avhandlingen "Laminins and alpha11 integrin in the human eye - importance in development and disease".

Berit är överläkare vid ögonkliniken, Norrlands universitetssjukhus, Umeå. Avhandlingsarbetet är ett samarbete mellan Institutionen för klinisk vetenskap, oftalmiatrik och Institutionen för integrativ medicinsk biologi, anatomi, Umeå Universitet. Avhandlingen kartlägger utbredningen av proteinerna laminin och alpha11 integrin under humana ögats utveckling och vid hornhinnensjukdomar som har krävt transplantation. I sina studier visar Berit Byström att det finns tydliga skillnader i dessa proteiners närvaro under fosterutvecklingen. Dessutom finns uttryck av extra lamininer och ett avvikande mönster av laminin-kombinationer i membrana Descemeti vid keratoconus, vilket tyder på att vissa keratoconusfall kan vara medfödda. Detta ökar vår förståelse för sjukdomens patogenes och heterogenitet. Hon visar också att distribution av alpha11 integrin är starkt korrelerad till förekomst av ärr i hornhinnan. I en experimentell modell spelar alpha11 integrin en avgörande roll vid sårsläkning i hornhinnan. Arbetet talar för att laminin och alpha11 integrin spelar en viktig roll under ögats utveckling och vid läkning av sår i hornhinnan. Dessa kunskaper är särskilt viktiga för utveckling av nya ögonläkemedel som förbättrar läkning utan ärrbildning.

Fakultetsopponent: Professor Ulf Stenevi, Göteborg.
Huvudhandledare: Professor Fatima Pedrosa Domellöf, Umeå.
Bihandledare: Docent Christina Lindén och Professor Lars-Eric Thornell, Umeå.

Frank Träisk försvarade den 30 januari 2009 sin avhandling med titeln "Thyroid Associated ophthalmopathy: Treatment for hyperthyroidism and evaluation of methods for measuring saccadic eye movements"

Avhandlingen innefattar studier där sackadrörelser har mätts med search coil teknik och infraröd (IR) teknik. Det finns en variabilitet såväl intra- som interindividuellt hos friska personer, fr a med IR-tekniken. Mätningar med båda teknikerna har gjorts på patienter med tyroidea-associerad oftalmopati (TAO), men man kunde inte se någon skillnad i sackadmätningarna jämfört med friska personer. I avhandlingen presenteras också resultat från en randomiserad studie avseende behandling av Graves hypertyreos. Radiojodbehandling medför en ökad risk för utveckling av TAO jämfört med tyreostatikabehandling. När det gäller försämring av redan befintlig TAO vid behandlingsstart, var risken densamma för båda behandlingsformerna. Rökare löper större risk för utveckling eller försämring av TAO, oavsett behandlingsform.

Fakultetsopponent: Miss Jane Dickinson, Royal Victoria Infirmary, Newcastle upon Tyne, England
Huvudhandledare: Professor Jan Ygge, Stockholm
Bihandledare: Docent Leif Tallstedt, Stockholm

Fredagen den 13 februari försvarade Kerstin Hellgren, barnögonläkare på Astrid Lindgrens Barnsjukhus, sin avhandling med namnet "Visual function in adolescents born with very low birth weight".

I fyra delarbeten har Kerstin, i en 15-årsuppföljning, kartlagt synfunktion, ögonmotilitet och kognitiva funktioner hos barn födda med låg födelsevikt (< 1500g). Resultaten av dessa undersökningar har ställts i relation till resultaten från MR-undersökningar. Studien är en av få långtidsuppföljningar av denna grupp. Den bekräftar det som tidigare studier har visat, att tonåringar, födda med låg födelsevikt presterar sämre än tonåringar födda med normal födelsevikt, både beträffande syn- och kognitiva funktioner. Tonåringar med vit substansskada uppvisar mer uttalade problem. Med hjälp av ett strukturerat frågeformulär kunde flera av dessa problem identifieras. Resultaten från studierna indikerar att det finns ett behov av noggrannare uppföljning av barn födda med låg födelsevikt, ända upp i tonåren. Problem med simultan perception, visuella-motoriska funktioner och/eller inskränkt synfält, kan, om de inte uppmärksammas, utgöra hinder både i skolan och i samhället.

Fakultetsopponent: Doc Anne Fulton, Harvard Medical School, Boston, MA, USA
Huvudhandledare: Docent Lene Martin, Stockholm
Bihandledare: Docent Lena Jacobson, Stockholm, docent Jan Ygge, Stockholm

Analysis of Angiographies in Human Healthy Eyes and in Open-angle Glaucoma Retinal Mean Transit Time and Optic Nerve Head Circulation

Gunilla Bjärnhall, Uppsala universitet, Medicinska vetenskapsområdet, Medicinska fakulteten, Institutionen för neurovetenskap

Glaukom är en sjukdom där orsaken till insjuknandet fortfarande inte är klarlagd. Störd blodcirkulation är möjligen en riskfaktor som kan påverka utvecklingen av glaukom. Det är osannolikt att endast synnerven är drabbad av störd cirkulation. Av den anledningen är det rimligt att tänka sig att näthinnans cirkulation är påverkad i ögon där störd cirkulation är en viktig faktor för sjukdomsutvecklingen. I våra studier har vi utvecklat en teknik som mäter hur lång tid ett kontrast ämne tillbringar i näthinnans kärlbädd.

Cirkulationen i synnervshuvudet har undersökts med angiografi med två olika kontrastämnen, natrium fluorescein och indocyanin grönt i gruppen med nyupptäckta öppenvinkel glaukom. Det fanns en tendens till sämre kontrastfyllnad i den mest skadade delen av synnervshuvudet. En stark korrelation sågs också mellan utbredningen av synnervsskadan, bestämd med laser tomografi, och synfältsbortfallet.

Fakultetsopponent: Professor Selim Orgül

Huvudhandledare: Professor Albert Alm

Bihandledare: Docent Göran Sperber

Studies on Retinal Circulation in Experimental Animals, Healthy Human Eyes and Eyes with Diabetic Retinopathy

Lidija Tomic, Uppsala universitet, Medicinska vetenskapsområdet, Medicinska fakulteten, Institutionen för neurovetenskap

Blodflödet i näthinnan anses vara påverkat vid flera vanliga synhotade ögonsjukdomar inklusive näthinneförändringar vid diabetes, diabetesretinopati (DRP). Det finns en lång rad studier men ingen enighet om hur och när sjukdomen inverkar på näthinnans genomblödning.

I våra studier har vi använt två olika tekniker, blue field simulation teknik (BFS) and fluorescein angiografi (FAI). Vi undersökte hur de tillsammans speglar den retinala cirkulationen. De i dessa studier använda metoderna för att analysera transittiderna för blodflödet genom näthinnans kärlbädd har visat sig vara bättre än tidigare använda konventionella analystekniker, såväl vad avser relation till genomblödningens storlek, möjlighet att analysera kliniska angiogram, som förmåga att bestämma små ändringar i näthinnans cirkulation. Då tekniken inte skiljer på blodflöde och kärlbäddsvolym har det visat sig vara värdefullt för tolkningen av resultaten att kombinera denna med BFS och bestämning av näthinnans kärldiametrar. I de kliniska studierna på diabetes har mean transit time (MTT) visat sig vara den teknik som haft störst förutsättning att spegla förändringar i näthinnans cirkulation. Den är relativt opåverkad ända till dess att proliferationer utvecklas. Förändringen i MTT går tillbaka efter panretinal fotokoagulation, samtidigt som kärldiametern avtar hos de flesta, vilket talar för att bildning av nya kärl i kombination av en vidgning av näthinnekärlen är en stor del av förklaringen till ändringen i MTT vid proliferativ retinopati.

Fakultetsopponent: Professor Einar Stefánsson

Huvudhandledare: Professor Albert Alm

Bihandledare: Docent Göran Sperber

Kallelse till Sveriges Ögonläkarförenings Årsmöte i Åre 27 augusti 2009

Medlemmarna i Sveriges Ögonläkarförening kallas till ordinarie årsmöte på Holiday Club i Åre, torsdagen 27 augusti kl. 16.15-17.00.

Förslag till Dagordning för Årsmötet:

Ärende

- 1 Mötets öppnande
- 2 Val av mötesordförande och sekreterare
- 3 Val av två justeringspersoner
- 4 Fastställande av dagordning
- 5 Frågan om mötets behöriga utlysande
- 6 Meddelande från styrelsen
- 7 Rapport från kassaförvaltningen
- 8 Frågan om ansvarsfrihet för styrelsen
- 9 Årsavgift
- 10 Val av vissa styrelsemedlemmar
- 11 Val av fullmäktigemedlemmar och suppleanter vid SLS
- 12 Val av revisorer mm
- 13 Val av valberedning
- 14 Övriga ärenden
- 15 Mötets avslutande

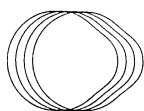
Förslag till val av styrelsemedlemmar och funktionärer

Skattmästare	Lars Hjelmqvist	nyval 2009- 2011
Styrelseledamot	Kerstin Hallnäs	omval 2009- 2011
Styrelseledamot	Britt Beding Barnekow	omval 2009- 2011

Redaktör	Anders Bergström	omval 2009–2010
Revisor	Svante Böös	omval 2009–2010
Revisor	Anders Kvanta	omval 2009–2010
Revisorssuppl.	Bo G. Hedquist	omval 2009–2010
Klubbmästare	Ann Österman	omval 2009–2010
Klubbmästare	Sven Sahlin	omval 2009–2010

Fullmäktigerepresentanter i Svenska Läkaresällskapet 2009–2010

Ordinarie representanter	Stefan Seregard, Charlotta All-Eriksson, omval
Suppleanter	Anders Behndig, Björn Johansson, omval

SVERIGES ÖGONLÄKARFÖRENING
Swedish Ophthalmological Society

Ansökan om medlemskap

Jag ansöker härmed om medlemskap i Sveriges Ögonläkarförening.

Personnummer _____

Namn _____

Adress _____

Postadress _____

Klinik _____

Datum och namnteckning _____

Jag rekommenderar _____

för medlemskap i Sveriges Ögonläkarförening

Datum och namnteckning _____

Namnförtydligande _____

Skickas till:

Björn Johansson
Facklig sekreterare
Universitetssjukhuset, Ögonkliniken, 581 85 Linköping

Sveriges Ögonläkarförening

Efterutbildningskommittén

Inbjudan till utbildningsdag för ST-läkare

Tid: Onsdagen den 26.8 2009

Plats: I anslutning till Årsmötet i Åre/Östersund

Program

Kl 11.00 – 12.30 N. Opticus Gordon Plant

Kl 13.30 – 17.00 Differentialdiagnoser vid skelning
Och rörelserubbningar Peter Jakobsson

Tag med patientfall och bilder som illustrerar sjukdomar och förändringar i n. opticus

Anmälan:

Görs på samma blankett som till årsmötet. Själva ST-dagen är kostnadsfri men en avgift på 245 kr tas ut för kaffe och lunch

Hjärtligt välkommen!

XIV NORDISKE BARNEOFTALMOLOGISKE KONGRESS 2009 & 5. NORDISKE STRABISMOLOGISKE KONGRESS

BERGEN, NORGE 16-18. AUGUST, 2009

Velkommen til Bergen!

Den 14. Nordiske Barneoftalmologiske kongress vil bli arrangert i Bergen 16.-18. august 2009.

Sted:

Solstrand Hotel og Bad, Os, 30 km sør for Bergen/Flesland Lufthavn
Web adresse:
<http://www.solstrand.com/>

Vitenskapelig program:

Strabismus (16. august):

- Hovedtema: Inkomiterende strabisme syndromer (Duanes syndrom, Browns syndrom, Moebius syndrom, strabismus fixus, medfødte øyemuskelfibrose syndromer (CFEOM) etc.

- Frie foredrag

Barneoftalmologi (17.-18. august)

- Symposier:
Albinisme
Arvelige netthinnedystrofier
Kongenitt katarakt

- Frie foredrag

Generell informasjon:

- Deadline for innsending av abstracts: 15. mai 2009.
- Deadline for tidlig registrering: 1. juni 2009
- Kongressens hjemmeside:
<http://www.congress-consult.com/npog2009/EN/index.htm>
- Ytterligere informasjon vil snart være tilgjengelig på kongressens hjemmeside.

Lokal arrangementskomite

Olav H. Haugen og Cecilie Bredrup
Øyeavdelingen, Haukeland
Universitetssykehus, Bergen

Registreringspriser

	Før 1. juni	Fra 1. juni
Hele kongressen 16.-18. august (inkl. 2 overnattinger)	4960 NOK	5820 NOK
Strabisme 16.-17. august (inkl. 1 overnatting)	2930 NOK	3650 NOK
Barneoftalmologi 17.-18. august (inkl. 1 overnatting)	3520 NOK	4240 NOK
Barneoftalmologi 16.(kveld)-18. aug. (inkl. 2 overnattinger samt middag 16. august)	4600 NOK	5320 NOK
Ledsager (inkl. overnatting)	1490 NOK per overnatting	1490 NOK per overnatting

WHO:s checklista för säkerhet vid operationer – nu på svenska!

Checklistan för operationsprocessen, lanserad av WHO, finns nu i en svensk version. Den har översatts och bearbetats av en arbetsgrupp bestående av representanter för kirurgi, ortopedi, anestesi, operationssjuksköterskor och anestesijuksköterskor. Projektet stöds av samtliga professionella föreningar, som har intresse av operationsprocessen.

Checklistan skall ses som en mall, som med fördel kan anpassas till lokala förhållanden och till olika specialiteters särskilda behov. Till checklistan finns en bruksanvisning med detaljerad beskrivning av hur den kan användas. Checklistan finns i tre versioner: med och utan plats för namnstämpel samt en som kan användas elektroniskt. Till detta finns också ett introduktionsmaterial i form av en PowerPoint-presentation samt en DVD-film, Resan. Den är en dramatisering av en verklig händelse, som kunde fått en lyckligare utgång om checklistan använts. Filmen är engelsk, men har svensk textning.

För verksamhets- och enhetschefer rekommenderas att rekvirera ett paket bestående av:

- 10 tryckta checklistor
- 10 tryckta checklistor med plats för patientbricka
- 5 inplastade checklisor
- 2 checklistor i affischformat
- 2 Bruksanvisning
- 1 DVD-film Resan
- 1 USB-minne, innehållande;

- Checklista, checklista med plats för patientbricka,
- Klickbar checklista, alla i pdf.
- Checklista i Word.
- Bruksanvisning i pdf
- Bruksanvisning i Word
- En PowerPoint-presentation för introduktion
- WHO:s checklista
- WHO:s Manual
- Checklist modification manual

Rekvirera paketet (kostnadsfritt) på adress: op.checklistan@patientforsakring.se Glöm inte att skriva er leveransadress.

Du som inte har ett lednings- eller chefsansvar, kan fr.o.m. 25 mars 2009 ladda hem det material, som finns på USB-minnet, från www.patientforsakring.se.

På WHO är man mycket intresserad av att känna till de sjukhus och enheter, som använder checklistan. Samma sak gäller oss på LÖF (Landstingens Ömsesidiga Försäkringsbolag). Om ni planerar att börja använda checklistan, ombeds ni anmäla det till http://www.who.int/patientsafety/safesurgery/hospital_form/en/index.html, samt till op.checklistan@patientforsakring.se.

Den, som vill få mer information, kan gå in på www.safesurg.org. Där finns bl.a. ytterligare introduktionsmaterial och ett par videosnuttar om korrekt och felaktig användning av checklistan.

LÖF hjälper gärna till med introduktion av checklistan. Kontakta i så fall undertecknad på op.checklistan@patientforsakring.se eller jon.ahlberg@patientforsakring.se.

Lycka till
Jon Ahlberg, Chefläkare LÖF

Välkommen till ROP-symposium i Uppsala fredagen 11 september 2009!

Symposiet är arrangerat i samarbete med Barnläkarföreningens neonatalsektion.
För information om program hänvisas till sabina.albinsson@kbh.uu.se

Gerd Holmström

Specialistexamination

Frivillig specialistexamen i ämnet ögonsjukdomar hålls **måndagen den 19 och tisdagen den 20 oktober 2009 i Lund.**

Första dagen genomförs en skrivning som täcker hela området och vars nivå omfattas av målbeskrivningen. Skrivningen består av ett stort antal kortfrågor och skrivningstiden är 6 timmar med lunchuppehåll. Andra dagen hålls ett muntligt förhör som prövar förmågan att självständigt behandla kliniska problem och situationer inom området. Inga verkliga patienter förekommer. Två censorer tenterar två deltagare samtidigt under ca två timmar.

För godkänd examen fordras att både skriftlig och muntlig tentamen godkänns. För godkänt skriftligt prov krävs minst 2/3 av maximalpoäng. Rättning av skrivningen utförs av examinationskommittén och sker anonymt. Efter muntlig examen avger censorerna ett omdöme: Godkänd, Med tvekan godkänd eller Underkänd. Det sammanlagda omdömet avgör resultatet.

Diplom över avlagd examen kommer att överlämnas i samband med ögonläkarföreningens möte vid årets riksstämma.

Deltagare i examinationen bör vara färdig specialist eller vara i slutet av sin specialistutbildning. Intyg från chöf/verksamhetschef angående praktisk tjänstgöring skall sändas in. Vi kommer att skicka ut ett särskilt formulär för detta när vi fått anmälan.

Preliminär anmälan emotses före den **17/6 2009** och **definitiv anmälan** senast den **31/8 2009** till Kristina Tornqvist. Upplysningar om examinationen lämnas av examinationskommittén:

Kristina Tornqvist, Ögonkliniken, Universitetssjukhuset i Lund, 221 85 Lund.
Tel 046 -171652. e-mail: kristina.tornqvist@skane.se

Bertil Lindblom, Ögonkliniken, Mölndals sjukhus, 431 80 Mölndal.
Tel 031 – 3433250

Berit Byström, Ögonkliniken, Norrlands Universitetssjukhus, 901 85 Umeå.
Tel 090 - 7850000

UNIVERSITETSSJUKHUSET MAS, MALMÖ

I Region Skåne finns två universitetssjukhus - Universitetssjukhuset MAS och Universitetssjukhuset i Lund. Ögonklinikerna vid de båda Universitetssjukhusen i Malmö (UMAS) och Lund (USiL) är sedan den 1 april 2009 administrativt sammanslagna till en klinik där ledningsansvaret finns på UMAS. Vill du veta mer om Ögonklinikens olika verksamhetsområden gå in på www.skane.se/umas/ogon alternativt www.skane.se/usil/ogon

Ögonkliniken Malmö och Lund söker två Överläkare/ Specialistläkare inom bakre segmentkirurgi

Vi söker dig som vill vara med att bygga upp och vidareutveckla ögonverksamheten i en ny gemensam klinik med verksamhet både i Malmö och Lund. Kliniken är en av Sveriges största ögonklinik med bred klinisk verksamhet och ledande forskning inom retina, glaukom och diabetes. Kliniken bedriver även aktivt utbildningsuppdrag med bl a undervisning av läkarstuderande. Klinikens verksamheter är modernt utrustade med digitalt bildgranskningsystem och komplett laserutrustning. Vi har också en omfattande diagnostisk utrustning.

Vi söker dig som har en omfattande klinisk kompetens inom bakre segmentkirurgi. Vi ser positivt på om du även har erfarenhet inom främre segmentkirurgi. Har du forskningserfarenhet är det meriterande men inget krav. För att trivas hos oss ser vi att du är en lagspelare som har klinikens gemensamma mål om patientens bästa som din främsta drivkraft.

Vi berättar gärna mer om verksamheten:
Tf verksamhetschef Bengt Nellgård, tfn 040-33 33 55.
Facklig företrädare: Malmö Läkarförening, Carl Axel Bankert, tfn 040-33 60 40.

Välkommen med din ansökan senast 2009-07-05 märkt med *ref nr 0905-18*.

.....
Ansökan ska innehålla CV, personligt brev, legitimation, specialistkompetensbevis och kompletteras med blanketten "Meritförteckning för läkare" som tillhandahålls av Rekryteringservice, tfn 040-33 82 00. Ansökan skickas till Universitetssjukhuset MAS, Rekryteringservice, ing 32, Eva-Maj Gillsin, 205 02 Malmö. För att vara behörig sökande måste du ha svensk legitimation.

K O N G R E S S F Ö R T E C K N I N G

Du hittar också information om kongresser på internet; www.swedeye.org/meetings

June 4 - 8, 2009, New York, NY, USA
4th French American symposium on
Ophthalmology
www.fam-ophthamo.com/default-uk.asp

June 12, 2009, Bordeaux, France
3rd International Conference on
Femtosecond Lasers in Ophthalmology
E-mail: toubould@gmail.com

June 13 - 16, 2009, Amsterdam, The
Netherlands
SOE 2009, 17th Congress of the European
Society of Ophthalmology
www.soe2009.org

June 18 - 21, 2009, Nürnberg, Germany
Congress of Ophthalmic Surgeons
www.doc-nuernberg.de

June 20 - 23, 2009, Toronto, Canada
Canadian Ophthalmological Society 2009
Annual Meeting and Exhibition
(COS 2009)
www.eyesite.ca/english/amindex.htm

July 6 - 10, 2009, Padova - Abano Terme,
Italy
47th Annual Symposium of the
International Society for Clinical
Electrophysiology of Vision 2009 (ISCEV
2009)
www.iscev2009.org

July 8 - 11, 2009, Boston, MA, USA
World Glaucoma Congress
www.worldglaucoma.org

August 16 - 18, 2009, Bergen, Norway
XIV Meeting of the Nordic Paediatric
Ophthalmological Group & 5th Meeting of
the Nordic Strabismological Association
www.congress-consult.com/npog2009/EN/index.htm

August 27 - 28, 2009, Åre, Sweden
Congress of the Swedish Ophthalmological
Society
Official language: Swedish
www.congrex.se/ogon.arsmote/

September 12 - 16, 2009, Barcelona, Spain
Congress of the European Society of
Cataract and Refractive Surgeons
www.esrcs.org

September 12 - 13, 2009, Barcelona, Spain
1st World Congress of Paediatric
Ophthalmology and Strabismus
www.wcpos.org

September 12 - 16, 2009, Istanbul, Turkey
22nd ECNP Congress
Email ecnp2006@congress.nl

September 24 - 25, 2009, Stockholm,
Sweden
Berzelius symposium 82: Management
of neovascular age-related macular
degeneration
www.sls.se/berzelius/8140.cs

September 25 - 27, 2009, New York NY,
USA
OSN New York 2009, (ASSNY 2009)
www.osnny.com

September 30 - October 3, 2009, Portoroz,
Slovenia
EVER, European Association for Vision and
Eye Research
www.ever.be

October 2 - 4, 2009, Heiden, Switzerland
The annual international congress of
ophtho-historic society "Julius-
Hirschberg-Gesellschaft"
www.dog.org/jhg/index.html

October 24 - 27, 2009, San Francisco, CA,
USA
Annual Meeting of the American Academy
of Ophthalmology
www.aao.org

November 4 - 6, 2009, Alexandria, Egypt
4th International Symposium of Pediatric
Ophthalmology
www.egpes.org/index.htm

December 3 - 6, 2009, Rome, Italy
The 8th International Symposium on
Ocular Pharmacology and Therapeutics,
ISOPT
www.isopt2009.com

Diphoterine & Hexafluorine är aktiva neutraliserande sköjvåtskor för alla typer av kemiska angrepp. De kan användas på såväl hud som i ögon & mun. Sköjvåtskorna fungerar genom att dra ut vätska från huden (hypertona), neutralisera kemikalier (amfoteriska), binda oxiderande och reducerande kemikalier (kelaterande) samt späda som vatten.

Kontakta oss för mer information, studier & broschyrer.

Tel: +46 (0)157-13131 eller
www.medicalcare.se

Mats Lundström – årets Rendahlföreläsare

Professor Mats Lundström skulle kunna kallas Mr Kvalitetsregister. Han startade tillsammans med Ulf Stenevi och William Thorburn det Svenska Kataraktregistret 1992. Då var Mats kataraktkirurg och klinikchef i Karlskrona. Han lämnade posten som klinikchef 2003 och blev chef för EyeNet Sweden samma år samt pensionerade sig från kataraktkirurgin 2008. Glädjande nog kvarstår Mats som huvudansvarig för kataraktregistret.

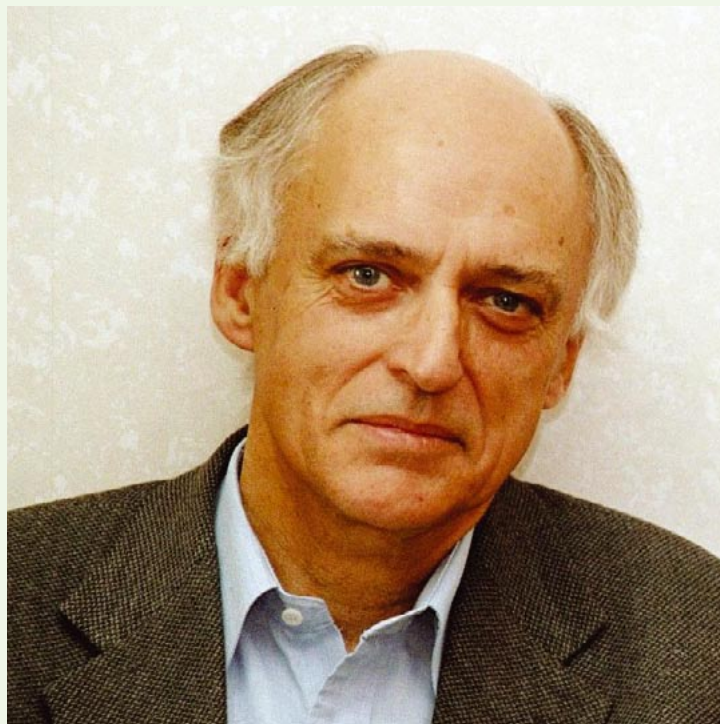
Syftet med registret, som hela tiden finansierats med offentliga medel, har varit att genomlysna kataraktkirurgin för att skapa faktaunderlag för vårdgivare, beställare, politiker och i förlängningen även för patienter. Databasen omfattar över 900 000 gråstarrsoperationer med uppgifter om synskärpa, annan ögonsjukdom, väntetid osv. För en mindre andel operationer föreligger också utfallsresultat. Rapporteringen från ögonklinikerna har ända sedan början varit exempellöst hög, tydande på en bred uppslutning även om begrepp som NIKE, MARS och öppna jämförelser lätt framkallar rysningar hos många gråstarrskirurger.

Varje höst representeras deltagande kliniker på ett brukarforum, där resultaten redovisas och vidare utvecklingslinjer diskuteras, ofta med stillsam diplomatisk styrning från Mats sida. Detta har gjort att registret har kunnat utökas med fler och fler parametrar, även känsliga sådana som berör kirurgisk kvalitet.

Kataraktregistret ger ut årsrapporter och har genererat ett otal presentationer på nationella och internationella möten samt närmare 50 originalartiklar i vetenskapliga tidsskrifter, alla med Mats signum.

Kataraktregistret har blivit mönsterbildande för andra kvalitetsregister i Sverige inte minst inom ögon. Det har också blivit en exportartikel och har inspirerat till ett europeiskt gråstarrsregister som är under uppbyggnad.

Per Montan

Mats Lundström är en synnerligen värdig Rendahlföreläsare och kan avnjutas på vårt svenska ögonläkarmöte i Åre torsdagen 27 augusti.

Rapport från Årets EBO-examen i Paris 2009-05-11

Vid årets EBO-examen i Paris, som traditionsenligt gick av stapeln på Palais de Congrès den 8/5 slogs återigen ett nytt rekord beträffande deltagarantalet: hela 308 stycken skrev examen i år.

Sveriges Ögonläkarförening vill i år gratulera de två svenskar som klarade examen: Eva Landgren och Markus Erngrund. Samtidigt vill vi framföra vårt varmaste tack till professor Per Söderberg och docent Kristina Tornqvist som tillsammans med undertecknad deltog som examinators.

Om man som jag varit med ett antal år kan man bara imponeras av den organisation som växt fram; från att förr ha skötts på ett närmast improviserat sätt har skrivningen på senare år utvecklats till ett mycket professionellt arrangemang – utomordentligt välorganiserat och strukturerat.

Formen för skrivningen är som tidigare 100 multiple choice-frågor med 5 oberoende alternativ, och därefter muntlig utfrågning inom

fyra områden (4x15 minuter med dubbla examinators). Rättningen av båda delarna sköttes i år helt maskinellt, vilket förstärker underlättar detta numera mycket omfattande arbete.

Schweiz, Belgien och Frankrike har fortfarande EBO-examen som sin obligatoriska nationella examen. I flera andra länder är examen ”strongly recommended”. Till skillnad från flertalet EU-länder har ju Sverige ingen obligatorisk specialistexamen, och obligatorisk examen kommer inte heller att bli aktuell i den nya målbeskrivningen (ett beslut fattat av Socialstyrelsen för alla svenska medicinska specialiteter), men Ögonläkarföreningens inställning är som tidigare att vi starkt rekommenderar att man skriver den europeiska examen.

Man kan välja om man vill skriva examen i slutet av sin ST eller när man fått ut sin specialistkompetens, och meritmässigt skall EBO-examen räknas som likvärdig med vår svenska examen.

EBO-examen har en viktig funktion i att dokumentera och nivellera kompetensen hos Europas oftalmologer, och det är viktigare än någonsin att Sverige ingår som en del i denna process med en alltmer öppen arbetsmarknad och rörlig arbetskraft i Europa.

Sammanfattningsvis vill vi alltså tacka för Era fina insatser vid årets EBO-examen, och samtidigt välkomna fler svenska ögonläkare att skriva examen 2010.

Anders Behndig
Vice Ordförande, Sveriges
Ögonläkarförening

”*Dr. Sherlock’s Vitreous*” låter som en kriminalroman, men ”Introduction to Biomicroscopy in the Clinical Examination of the Vitreous“ framställs i en stil av modernt email utbyte mellan Sherlock och Watson. Den behandlar glaskroppens anatomi och patologi i en lärorik dubbel-DVD med många videoavsnitt och animationer.

DVD:n som är på engelska gavs ut 2007 i samband med Goldmannföreläsningen på Schweiziska Ögonläkarsällskapet (SOG) jubileumsårskongress av professor Georg Eisner. SOG som äger copyright, har uttryckligen sagt att de inte har något emot icke kommersiell reproduktion av skivorna. Det räcker att beställa ett exemplar per klinik och sedan kopiera vid behov.

Produktionen gjordes med bidrag från SOG, Alcon Pharmaceuticals Ltd., Ambulant Augenchirurgie Zürich och Werner H. Spross-Stiftung Zürich, Schweiz.

Beställning: direkt till SOG med email (ärende DVD-Eisner): sog@erlaw.ch alternativt med fax: 0041 71 727 16 62 med exakt adress.

Betalning: Skivan är gratis, men kostnad för material, förpackning och porto är CHF 7.50 / SEK 55 per DVD. Betala med banköverföring till konton av SOG i förväg med referens DVD-Eisner.

Clearing uppgifter,

BIC (Bank Identifier Code) : POFICHBEXXX

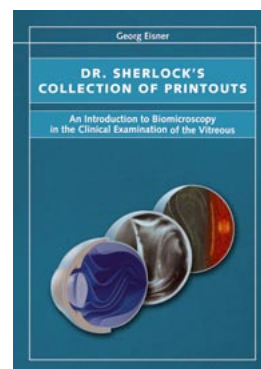
Kontonummer: 12-7519-7

IBAN: CH64 0900 0000 1200 7519 7

Konto innehavare: Schweiz. Ophthalmologische Gesellschaft, 1200 Genève

Kommentar Lennart Berglin, S:t Eriks Ögonsjukhus: ”Eisners två DVD skivor om glaskroppen är utmärkta självinstruerande program med rikliga illustrationer och animeringar lämpade för ögon undervisning på olika nivåer.”

Vid frågor eller problem med beställning, beställning av fler än en skiva, kontakta: jurg.hengstler@sankterik.se

Den leg.optikers förändrade yrkesroll - från hantverk till akademi!

av Annika Brismar

Optikern står inför ett nytt avstamp i sin yrkesutövning med möjligheten att få använda diagnostiska droppar i sin yrkesverksamhet. Optikbranschen har tillsammans med Sveriges Ögonläkarförening och Optikerutbildningen på Karolinska Institutet nyligen uppväktat Olivia Wigzell, chef för enheten för hälso- och sjukvård på Socialdepartementet, i frågan. Det tillägg som föreslås av optikers behörighetsområde med användandet av diagnostiska droppar gäller för en selekterad grupp av optiker med relevant efterutbildning och den utökade behörigheten skall inte kunna delegeras till optiker utan formell kompetens.

Optikerns yrkesmässiga innehåll och status har förändrats markant sedan mitten av 60-talet. Från att långt tidigare haft sitt ursprung i försäljning av glasögon, klockor och barometrar till att idag i allt högre utsträckning få medverka som primärvårdsinstans i nära samarbete med ögonläkarna. Många viktiga milstolpar har förändrat yrkesrollen, se faktaruta nedan.

Optikbranschen, Sveriges Ögonläkarförening och Optikerutbildningen på Karolinska Institutet ställde i februari 2009 en gemensam skrivelse till Socialdepartementet. Departementet uppmanades i skrivelsen att ge Socialstyrelsen i uppdrag att göra ett tillägg till bestämmelserna i behörighetsförordningen för vissa leg.optiker att få använda diagnostiska droppar i sin yrkesutövning.

Idag finns ca 2100 leg.optiker och endast de med relevant efterutbildning föreslås få den utökade behörigheten. Med relevant efterutbildning menas här de optiker som VT 2009 avslutar sin magisterutbildning på Optikerutbildningen Karolinska Institutet samt de optiker som genomgått en efterutbildning i Diagnostisk optometri, även den avslutas VT 2009. Sammanlagt rör det sig om ca 30 optiker. Till denna selekterade grupp optiker kan även optiker med masterexamen från andra länder ex. Norge, England, Nederländerna, Österrike, USA, Australien och Nya Zeeland komma i fråga. Uppskattningsvis representerar denna grupp ytterligare 30 optiker.

Skrivelsen till Socialdepartementet från februari 2009 följdes upp med ett besök på departementet i april 2009 där Annika Brismar, VD Optikbranschen, tillsammans med Stefan Seregard, ordförande Sveriges Ögonläkarförening, träffade Olivia Wigzell och Ann-Christin Tauberman. De positiva effekter som skulle bli följden av ett tillägg till bestämmelserna i behörighetsförordningen är en ökad patientsäkerhet med snabbare patientomhändertagande, ökad tillgänglighet och ett bättre remissunderlag från optiker till ögonläkare. Antalet remisser till ögonläkarna bör bli färre och mer relevanta. I och med förslaget kan den kompetens som de svenska optikerna och ögonläkarna har tillvaratas på ett effektivare sätt där de bägge yrkesgrupperna får ett utökat utrymme för sin spetskompetens. Det är glädjande att följa att ett ökat intresse för utveckling av nya effektiva, välorganiserade vårdkedjor mellan optiker och ögonläkare sker i Sverige. Förhoppning är att frågan skall vara löst under hösten 2009 där socialdepartementet gett Socialstyrelsen i uppdrag att tillsammans med Läkemedelsverket göra en utredning och inom ramen för myndigheternas bemyndigande genomföra ett tillägg till optikerbehörigheten.

Fakta:

1964 Optikeryrket blir ett legitimationsyrke.

1981 Särskild kontaktlinsbehörighet införs

1994 Karolinska Institutet startade en tre-årig eftergymnasial utbildning som leder till optikerexamen.

1995 Socialstyrelsens behörighetsförordning för optikeryrket införs.

2002 Ny förordning för optikerexamen antas efter uppdrag från regeringen. En utökning av de ögonmedicinska ämnena sker.

2002 Högskolan i Kalmar startar en treårig eftergymnasial utbildning som leder till optikerexamen.

2006 Socialstyrelsens utredning

”Synundersökning och synhjälpmedel – Optikerns arbetsuppgifter” redovisas.

Skrivelsen utfördes på uppdrag av regeringen. Samtliga remissinstanser i skrivelsen är positiva till att den leg.optikern med relevant efterutbildning skall ges behörighet att använda diagnostiska droppar i sin yrkesutövning

2006 Titelskydd för optiker, innebärande ökad patientsäkerhet då endast legitimerad personal får kalla sig optiker.

2008 Magisterutbildningen för den leg.optikern startar på Karolinska Institutet/S:t Eriks ögonsjukhus.

Utbildningen är framtagen i samarbete med Sveriges Ögonläkarförening.

Annika Brismar, VD Optikbranschen

Ögonläkargolf

Det sociala mötet är en viktig ingrediens i alla konferenser, de må vara hur professionellt inriktade som helst. Med golfsportens framväxt efter 1950-talet följde också ett intresse för att gå en golfgrunda i samband med ögonläkarföreningens årliga möten. Ulla Hjortzberg-Nordlund var en av de drivande krafterna i denna rörelse, och här beskriver hon dess utveckling under de dryga 25 år hon medverkat. Hon är själv skicklig golfspelare och vann damtävlingen ett otal gånger. Som artrosdrabbad 77-åring i behov av en helprotas i höger axelled deltar hon från och med 2008 inte längre i tävlingarna. Texten är i lätt redigerad form hämtad ur ett brev från Ulla Hjortzberg-Nordlund till Berndt Ehinger hösten 2008 och kompletterad med kommentarer från Ove Wiebert och Gösta Elg. P.S. Ulla skrev i februari 2009 att hon fått en ny axelled som fungerar utmärkt.

Ögonläkargolf den 6 september 1980 på Vasatorps golfbana vid Helsingborg, den första. Från vänster läkemedelsrepresentanterna Curt Ellgren och Curt Sahlgren samt ögonläkarna Ove Wiebert, Björn Svedbergh, Gösta Elg, Ulla Hjortzberg-Nordlund. Foto med Curt Ellgrens kamera, hållen av Ullas man Hans Hjortzberg-Nordlund.

Ögonläkargolfen startade 1980 på Vasatorps golfbana utanför Helsingborg i samband med Sveriges ögonläkarförenings möte på Ramlösa Brunn, och på initiativ av Björn Svedbergh. 7 tävlande deltog, varav 4 ögonläkare (se bilden). Contacta Optik i Göteborg skänkte varje deltagare en flaska champagne vid prisutdelningen, som ägde rum på mitt hotellrum, där minibaren snabbt tömdes. MSD bjöd sedan på middag i Helsingör efter en båtresa med riklig aperitif. Antalet deltagare ökade stadigt genom åren, och kunde som mest vara 40-50 personer inklusive medföljande och industrins representanter. Tävlingen har alltid hållits dagen före ögonläkarföreningens möte, på onsdagen. Industrin har sponsrat generöst. MSD stod länge som ensam sponsor för själva golfspelet och var

huvudsponsor för priserna, samt de första åren också för middag på kvällen. Efter ett par år bidrog allt flera företag, och prisborden blev dånande. Sedan de golfintresserade oftalmologiansvariga representanterna på MSD slutat delade Ögonläkarmötets huvudsponsorer på kostnaderna. Prisborden blev därefter så småningom allt mindre. Dock fick som vanligt samtliga damer, även industri-diton, priser hoptiggda av mig. Deltagarantalet i golftävlingarna minskade en del när onsdagen fylldes med kurser, vilket också medförde att genomsnittsåldern på deltagarna blev högre. Middagen för enbart golfarna bortföll efter ett par år, eftersom det annars skulle sammanfalla med ögonläkarmötets get-together-party.

Ögonläkargolfen i Växjö den 29/8 2007. Morgonuppvärmning på driving range. Foto från Sivert Eriksson.

Från och med mötet i Umeå 2005 blev det andra ordningar. Inga sponsorer tilläts längre, och läkemedelsindustrins representanter måste uteslutas. Däremot tilläts instrument-firmor att vara med, och de utgjorde nu större delen av de allt fåtaligare tävlande, och de bidrog med priser. Samliga övriga kostnader får nu deltagarna dock själva stå för, 600-700 kr, och prisbordet är jämförelsevis magert. Fortfarande har jag dock lyckats samla ihop en liten hög priser till samtliga deltagande damer. De har ett vandringspris, en halskedja med ett emaljerat Horus-öga (samma som Moorfields Eye Hospitals logo), inköpt i Kairo 1981 och skänkt av min man Hans.

Stämningen under tävlingarna har alltid varit mycket god, och vi har njutit av att få möjlighet att spela på många för oss okända banor. Det är synd att så få unnar sig att deltaga numera, nog borde man kunna klara att betala för sig själv.

Ove Wiebert, lika god golfare som historieberättare, deltog som syns på den översta bilden i den första ögonläkargolfen 1980 (liksom många senare, flitigt vinnande), och beskrev i ett brev 2008-11-13 något om sina sociala mödor i sammahanget:

Ett svårt läge. Ögonläkargolf, Borås, 10 september 1981. Gösta Elg, Börje Vallhov (?), Curt Ellgren (firma 3M). Foto från Curt Ellgren.

”Mitt bekymmer var bara att jag den dagen tackat ja att äta surströmming hos en god vän och kollega i Växjö, men jag hade förvarnat om att jag kanske skulle bli något sen. Kl 23 var jag åter i Helsingborg efter golfsupén, och kl 01.00 var jag på surströmmingsfesten. Den natten transporterade jag hem ett antal vanligen väldoftande damer, men stanken tvingade mig att framföra bilen med maximal fläkt, öppen taklucka och alla vindrutor helt neddragna. Men vad gjorde det? Åran att vinna första ögonläkargolftävlingen var värt allt besvär, och så var man ung!” Gösta Elg skrev i ett brev i februari 2009 om glädjen med att höra Björn Svedberghs glada hälsning ”Keep Swinging” vid ögonläkargolfen eller en historia till av Ove Wiebert. Han undrade ibland om Ove verkligen varit med om allt det han berättade om, en undran som alltid höjde glädjen. Vid ögonläkarmötet i Borgholm 1982 (som Gösta arrangerade) gick han i ”sista bollen” men var, o fasa, tvungen att bryta på femte hålet för att hinna åka till mötets invigning. ”Helt regelvidrigt”, skriver Gösta. I Jönköping kom han trea, men kunde inte delta i prisutdelningen. Ulla Hjortzberg-Nordlund tog emot priset åt honom, men tyckte senare att de kunde väl dela på det eftersom hon hade samma poäng. Men vid lika poäng kommer den först som har lägst handikapp visste Gösta, och behöll sitt pris. ”Ulla med sitt goda humör visade som alltid inga sura miner”, skriver han.

En nöjd Ulla Hjortzberg-Nordlund vid prisbordet i Växjö den 29/8 2007 vid sina hoptiggda extrapriser. Foto från Sivert Eriksson.

Ett nytt steg inom
glaukombehandling

taflotan®
tafluprost 15 µg/ml

**Den första konserverings-
fria prostaglandinen**

- **Effektiv trycksänkning**
- **Inga biverkningar från konserveringsmedel**
- **Speciellt för glaukompatienter
med torra/känsliga ögon**

taflotan®

Den konserveringsfria prostaglandinen

Taflotan ögondroppar (tafluprost 15 µg/ml): Rx, F Taflotan är subventionerat för patienter med glaukom eller förhöjt tryck i ögat som behöver en prostaglandinanalog men som inte tolererar konserveringsmedel. **Indikation:** Sänkning av förhöjt intraokulärt tryck vid öppenvinkelglaukom och okulär hypertension. Som monoterapi hos patienter som kan ha nytta av ögondroppar utan konserveringsmedel, med otillräckligt svar av förstahandsbehandling, med intolerans mot första linjens behandling eller där sådan behandling är kontraindicerad. Som tilläggsterapi till betablockerare. **Kontraindikation:** Överkänslighet mot tafluprost eller mot något hjälpämne. **Dosering och administreringsätt:** Rekommenderad dos är en droppe i det (de) påverkade ögats (ögonens) konjunktivalsäck en gång dagligen på kvällen. En behållare räcker för att behandla båda ögonen. Ej använd lösning ska kasseras omedelbart efter användning. **Varningar och försiktighet:** Risk för ögonfranstillväxt, mörkfärgning av ögonlockshuden och ökad irispigmentering. Ingen eller begränsad erfarenhet vid astma eller vid andra former av glaukom än öppenvinkelglaukom. **Graviditet och amning:** Taflotan får inte användas av kvinnor i fertil ålder, såvida inte adekvata preventivmetoder används. **Förpackningar:** Endosbehållare om 30 respektive 90 x 0,3 ml. Pris endosbehållare 30st; 304,50 kr, 90st; 821,00 kr. **Ytterligare information:** se www.fass.se. Datum för översyn av produktresumé 2008-07-03.

SantenPharma AB • Solna Torg 3 • 171 45 Solna • Tel 08-444 75 60 • www.santen.se • info@santenpharma.se

Santen

När monoterapi inte räcker...

...välj **Xalcom**®
latanoprost/timolol

En droppe en gång om dagen

För god effekt

- IOP-sänkning upp till 12,4 mmHg från baseline¹

Kvällsdosering

- Xalcom® doserat på kvällen ger lika effektiv IOP-sänkning som Xalatan® i kombination med timolol 0.5%, 2 gånger dagligen²
- Existerande data tyder på att den IOP-sänkande effekten kan vara större med kvällsdosering än med morgondosering.³

REFERENCES: 1. Larsson L-I, et al. The effect on diurnal intraocular pressure of the fixed-combination of latanoprost 0.005% and timolol 0.5% in patients with ocular hypertension. *Acta Ophthalmol Scand.* 2001;79:125–8. 2. Konstas AGP, et al. Twenty-four hour control with latanoprost-timolol-fixed combination therapy vs latanoprost therapy. *Arch Ophthalmol.* 2005;123:898–902. 3. Xalcom SPC.

Xalcom®: Ögondroppar, lösning, latanoprost 50 mikrogram och timolol 5 mg/ml. Rx. Ingår i läkemedelsförmånerna. Indikation: Sänkning av det intraokulära trycket (IOP) hos patienter med öppenvinkelglaukom och okulär hypertension, vilka inte svarar tillräckligt på topikal betablockerare eller prostaglandinanaloger. Dosering: En droppe dagligen i det sjuka ögat/ögonen. Förpackningar och priser: Ögondroppar 2,5 ml flaska, 276 kr, 3x2,5 ml flaska 736 kr. ATC-kod: S01ED51. Texten är baserad på produktresumén från 2007-07-05. För mer information se www.fass.se